

Globalisering is goed voor iedereen

De globalisering van de wereldeconomie is een nieuwe fase ingegaan. Moeten we ons daarover zorgen maken? En is de globalisering slecht voor vrouwen?

In de eerste fase van globalisering werd vooral industriële productie overgeheveld naar lagelonenlanden. In deze nieuwe fase worden ook onderdelen van de dienstensector verplaatst, vooral naar Aziatische landen. Zo laten sommige banken hun aandelenresearch inmiddels in India doen. De Britse spoorwegen overwegen om een call center in India de reizigersinformatie aan Britse treinreizigers te laten verzorgen. Het McKinsey Global Institute schat dat de omvang van deze uitbesteding van banen naar Aziatische landen de komende vijf jaar zal toenemen met zo'n 30 tot 40 procent per jaar.

Nieuw hierbij is dat niet langer alleen laaggeschoold productiewerk wordt overgeheveld naar lagelonenlanden, maar ook hooggeschoold werk in de commerciële dienstverlening. Lange tijd werd gedacht dat westerse landen een blijvend voordeel zouden houden in de commerciële dienstverlening. Nu blijkt dat we ook hier moeten vrezen voor concurrentie uit lagelonenlanden.

De oorzaken van de globalisering van dienstverlenende activiteiten liggen in de massale verspreiding van moderne communicatie en ICT-technieken. De aanleg van glasvezelverbindingen onder de oceanen en de grotere beschikbaarheid van computers en internet hebben tot een dramatische daling van de kosten van informatie en communicatie geleid. Verder hebben de standaard-

disatie van boekhoudkundige activiteiten, data-invoer en IT-ondersteuning het uitbesteden van dit soort werk mogelijk gemaakt. De loonkosten van werknemers in India en China zijn veel lager dan die in Europa en de Verenigde Staten. Daarom kiezen steeds meer bedrijven ervoor om niet alleen eenvoudige werkzaamheden, maar ook werk voor hoger opgeleiden naar deze landen te verplaatsen.

Niet alleen het uitbesteden van werk naar India en China baart politici en ondernemers in de Verenigde Staten en Europa zorgen, ook op andere terreinen zijn de Aziatische landen met een inhaalslag bezig. Zo berichtte de *New York Times* dit voorjaar dat de VS hun dominante positie in de wetenschap dreigen te verliezen. Nog altijd komt meer dan de helft van alle industriële patenten uit de VS, maar dat aandeel daalt omdat in het bijzonder Aziatische landen actiever worden.

Niet alleen call centers, maar ook onderzoekslaboratoria worden verplaatst naar Aziatische landen. Eveneens in de *New York Times* verklaarde Dennis Simon van het Rensselaer Polytechnic Institute onlangs dat zo'n 400 buitenlandse bedrijven in de afgelopen tijd onderzoekscentra in China hebben opgezet, waaronder General Electric dat in China onderzoek verricht naar medische scanners. Deze ontwikkelingen worden door velen met angst en beven gadeslagen. Raken de Verenigde Staten en Europa niet hopeloos achterop?

Er zijn drie strategieën voor Nederland om de toenemende concurrentie uit Midden-Europa en

Azië het hoofd te bieden. De eerste is zich aanpassen aan de concurrentie. Als wij dezelfde lage lonen betalen en even hard werken als de landen waarmee we concurreren, kunnen we tegen dezelfde lage prijzen produceren.

De lonen en arbeidsvoorwaarden in Polen of China vormen voor niemand een aantrekkelijk perspectief. Dus richt alle aandacht zich op de tweede strategie: we moeten ons onderscheiden en ons toelagen op terreinen waarin we een voorsprong hebben. Kernwoorden hierbij zijn individualisme, creativiteit en kennis. Individualisme en zelfontplooiing worden in Europa en de VS meer gewaardeerd en gestimuleerd dan in de Aziatische landen. Het opleidingsniveau van de bevolking is bovendien hoger. Als je deze drie kenmerken combineert kom je al gauw uit bij innovatie als strategie om de concurrentie voor te blijven.

Een derde strategie is onze arbeidsmarkt te 'beschermen' tegen de concurrentie uit Aziatische landen. Om het banenverlies dat het gevolg zou zijn van het uitbesteden van werk aan andere landen te stoppen, zijn sommigen van mening dat bedrijven gestimuleerd moeten worden in Europa en de VS te investeren en niet in Aziatische landen. Zo opperde de Democratische presidentskandidaat John Kerry onlangs het plan om de belasting op in de VS behaalde winsten te verlagen en die op buitenlandse winsten te verhogen, zodat bedrijven in Amerika blijven.

De gevolgen van de globalisering

De eersten die profiteren van het verplaatsen van werkgelegenheid zijn de Aziatische werknemers. Meer werkgelegenheid betekent meer kans op werk en hogere lonen. Dit stimuleert de economische ontwikkeling en de welvaart in deze landen. Dat is niet het enige. Ook de Europese en Amerikaanse consument is beter af. Wij zijn goedkoper uit als producten en diensten in lagelonenlanden worden gemaakt. In een artikel in *Foreign Affairs* met als titel 'De uitbestedingsboeman' (*The outsourcing bogeyman*) betoogt Daniel Drezner dat uitbesteding van werk naar andere landen uiteindelijk leidt

tot meer banen en hogere inkomens in de Verenigde Staten: 'What hard data exist suggest that gross job losses due to offshore outsourcing have been minimal when compared to the size of the entire U.S. economy. [...] The creation of new jobs overseas will eventually lead to more jobs and higher incomes in the United States' (Drezner, 2004, p. 23). Het McKinsey Global Institute schat dat elke dollar die de VS uitbesteden in India, hen tussen de \$1.12 en \$1.14 aan winst oplevert. De lagere kosten door uitbesteding betekenen hogere winstuitkeringen voor aandeelhouders en meer middelen voor investeringen in nieuwe activiteiten. Voor Europa geldt hetzelfde.

Slechts in een beperkt aantal banen en beroepen is echter internationale concurrentie en de dreiging van 'offshore outsourcing' dus een reële mogelijkheid. Voor bijna 90 procent van alle banen is geografische nabijheid noodzakelijk. Al deze banen zijn niet te verplaatsen naar lagelonenlanden.

De Verenigde Staten en Europa zijn volgens ons te somber over de mogelijke gevolgen van de globalisering. Twintig jaar geleden dachten we dat de VS en Europa door Japan voorbijgestreefd zouden worden. Philips zou het verliezen van Sony. Dat is niet gebeurd. Zo zal Europa ook deze nieuwe concurrentie het hoofd weten te bieden. Daarvoor zullen we ons vooral moeten toelagen op ons vermogen tot creativiteit en innovatie: twee vaardigheden waarin westerse landen duidelijk in het voordeel zijn boven de Aziatische landen.

Globalisering brengt niet alleen harde economische baten met zich mee, zoals meer inkomen en een hogere levensstandaard. Globalisering zou ook wel eens kunnen leiden tot meer democratie en mensenrechten. Vooral vrouwen profiteren hiervan.

Al in de jaren vijftig toonde de Amerikaanse socioloog Lipset overtuigend aan dat een hogere levensstandaard de kansen op democratie vergroot: 'The more well-to-do a nation, the greater its chances to sustain democracy' (Lipset,

1959). Volgens Lipset vergroot economische ontwikkeling de kansen en vaardigheden voor het instandhouden van een liberale democratie. Hoewel er natuurlijk meer aspecten een rol spelen bij het totstandkomen van een democratische rechtsstaat, speelt welvaart daarin zeker een rol.

De politicologen Przeworski en Limongi (1997) berekenen dat de levensduur van een democratie in landen met een inkomen per capita van minder dan \$ 1500 gemiddeld slechts acht jaar bedraagt. In landen met een inkomen per capita tussen \$ 1500 en \$ 3000 is dit achttien jaar, terwijl landen met een inkomen van meer dan \$ 3000 per capita een stabiel democratische regeringsvorm kennen (cijfers aangehaald in Zakaria, 2004, p. 69).

Economische ontwikkelingen vormen vaak de basis voor politieke hervorming. De verbetering van de levensstandaard in Aziatische landen als gevolg van de globalisering leidt dus tot grotere kansen voor een ontwikkeling naar een democratische staatsvorm in landen die nu nog een totalitair regime kennen (zoals China), en zouden de democratische rechtsstaat in landen die al democratisch zijn (zoals India) kunnen verstevigen.

Een democratische rechtsstaat met aandacht voor mensenrechten is onder andere een belangrijke voorwaarde voor verbetering van de positie van vrouwen. Gelijkberechtiging van vrouwen en mannen is het meest gegarandeerd in landen met een hoge levensstandaard, die een democratische rechtsstaat vormen. Landen waar vrouwen achtergesteld zijn bij mannen – hetzij formeel via de wet, hetzij indirect via een sociale en economische achterstandspositie – kenmerken zich ofwel door een lage levensstandaard (zoals India), of door het ontbreken van een democratische rechtsstaat (bijvoorbeeld Saoedi-Arabië).

Overigens is hier ook sprake van een wiselwerking: aan de ene kant draagt economische ontwikkeling bij aan gelijke kansen voor vrouwen en mannen, aan de andere kant vormt de benutting van het vrouwelijk potentieel een

belangrijke motor voor economische ontwikkeling. Coleman omschrijft dit laatste als volgt: 'Over the past decade, significant research has demonstrated what many have known for a long time: women are critical to economic development, active civil society, and good governance, especially in developing countries' (Coleman, 2004, p. 80). Globalisering heeft een groot aantal voordelen: globalisering is goed voor iedereen!

Tot slot

De globalisering van de economie is niet tegen te houden. Protectionistische maatregelen van landen zullen averechts werken. Ze leiden tot minder welvaart, zowel bij ons als in ontwikkelingslanden. De stabiliteit in de wereld hangt in hoge mate af van de ontwikkeling van de wereldeconomie. Een globaliserende economie met meer internationale handel draagt bij aan vrede en veiligheid in de wereld. Het vormt ook de voorwaarde voor een democratische ontwikkeling van de samenleving. De globalisering zou wel eens het meest effectieve middel kunnen zijn om terroristische organisaties als al-Qaeda de wind uit de zeilen te nemen. Economisch isolationisme is niet bevorderlijk voor de stabiliteit in de wereld.

Henriette Maassen van den Brink en Wim Groot

Literatuur

- Coleman, I. (2004). The payoff from women's rights. *Foreign Affairs*, 83 (3), 80-95.
- Drezner, D. (2004). The outsourcing bogeyman. *Foreign Affairs*, 83 (3), 22-34.
- Lipset, S. (1959). Some social requisites of democracy: economic development and political legitimacy. *American Political Science Review*, 53, 69-105.
- Przeworski, A. & F. Limongi (1997). Modernization: theories and facts. *World Politics*, 49 (2).
- Zakaria, F. (2004). *The Future of Freedom: Liberal Democracy at Home and Abroad*. New York: Norton publishers.